

УДК 372.850.4

О.М. Цветкова

викладач,
Херсонський політехнічний
коледж Одеського
національного
політехнічного університету
e-mail: cvetkovu@yandex.ru

**ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ
ДИСЦИПЛІН ТА ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ПРАКТИК
(З ДОСВІДУ РОБОТИ)**

О.М. Цветкова *Особливості методики викладання навчальних дисциплін та проведення навчальних практик (з досвіду роботи).* У статті розглядаються принципи формування професійної компетентності, які дозволяють готувати до майбутньої професійної діяльності випускників, які володіють способами зміни накопичених знань, спроможні до оперативного пошуку інформації для прийняття оптимального рішення, мають високий рівень професійної підготовки.

O.M. Tsvetkova *Features of the teaching methods and carry out practical training (from experience).* This article describes the principles of formation of professional competence, which allow to cook for their future professional activities of graduates who possess the methods for changing the accumulated knowledge, capable of rapid retrieval of information for effective decision-making, have a high level of professional training.

Вступ. Сучасна економічна освіта покликана озброїти студентів навичками і уміннями самостійного формулювання та вирішення професійних задач з урахуванням об'єктивних тенденцій трансформації суспільства, матеріального виробництва та духовного розвитку. Система організації навчального процесу, яка ґрунтується на принципах формування професійної компетентності, неперервності та систематичності, дозволяє готувати до майбутньої професійної діяльності випускників, які володіють способами зміни накопичених знань, спроможні до оперативного пошуку інформації для прийняття оптимального рішення, мають високий рівень загальноосвітньої та професійної підготовки.

Актуальні проблеми науки та освіти теорія, практика, сучасні рішення

Формування та розвиток в умовах виробництва професійних здібностей студентів на основі використання їх теоретичних знань і практичних навичок в різноманітних ситуаціях, притаманних майбутній професійній діяльності фахівця, відбувається під час навчальної практики, яка будується у формі самостійного виконання студентом в умовах ведення обліку на віртуальному підприємстві реальних облікових, контрольних, аналітичних, управлінських, науково-дослідних, педагогічних задач.

Тому актуальним є не лише завдання дати теоретичні знання, а й підготувати фахівців нової формації, наблизити навчання до реалій практики.

Дослідженням особливостей методики викладання облікових дисциплін присвячені праці Е. Б. Жихор, А. М. Алексюк, С.С. Вітвицька, Л.М. Худолій, А. Ю. Медведев.

Матеріал і результати дослідження. На сучасному етапі розвитку економічної освіти вивчення обліку і контролю сьогодні ускладнюється частими змінами чинного законодавства; новітній підручник з облікових дисциплін має окремі застарілі положення. Тому повинен існувати органічний зв'язок облікових дисциплін з практикою здійснення обліково-контрольно-аналітичних робіт, який насамперед виражається в тому, що облікові дисципліни неможливо викладати, не ілюструючи кожне їх положення практичними прикладами (виробничими ситуаціями), та не враховуючи змін чинного законодавства.

Метою статті є оновлення та розширення знань з методики викладання облікових дисциплін, формування нових професійних компетентностей в психолого-педагогічній діяльності.

Основна мета бухгалтерської професії є не отримання матеріальної вигоди і більш високої заробітної плати, а високопрофесійне виконання обов'язків, за що, як наслідок, вже платять добре. Типові тенденції розвитку сучасного обліку – це зростання його творчості або винахідливості. «Творчий бухгалтер» є прогресивним працівником. Але ми повинні розділяти: «творчість» для того, щоб оптимізувати оподаткування та «творчість» для можливості шахрайства. Гарний бухгалтер може дійсно юридично через вибір методів бухгалтерського обліку, зменшити податкове навантаження на бізнес. Аморальний бухгалтер творчо може підійти, щоб переглядати фінансові результати діяльності організації з метою зменшення сплати податків незаконним

Актуальні проблеми науки та освіти теорія, практика, сучасні рішення

чином. З самого початку опанування професією студенти повинні усвідомити наступні принципи облікової діяльності: науковість, об'єктивність, корисність, етичність.

Кожній людині, крім професійних знань та умінь виконувати певну роботу, потрібні сприятливі професійні риси характеру. На заняттях з облікових дисциплін студенти мають переконатися, що економічний успіх і високі моральні принципи завжди крокують поруч.

Відправною точкою навчання є усвідомлений вибір студентом професії. Дослідження показують, що серед 175 студентів-першокурсників лише 24% ще зі школи мріяли стати обліковцем, у т.ч. у 8% з них батьки працюють на посадах обліковців; 47% – професію обрали самостійно, виходячи з суто економічних інтересів: можливість працевлаштування та високого заробітку; для 17% опитаних професію обрали батьки; у 12 % на вибір професії вплинули друзі. Таким чином, лише 71% (24+47) другокурсників вже з 1 вересня зацікавлено буде ставитися до сприйняття навчального матеріалу, решта студентів потребує формування інтересу до обраної професії.

Специфіка організації процесу підготовки фахівців облікових професій полягає в максимальному наближенні навчальних занять до умов практичної діяльності. У зв'язку з цим максимально посилюються під час навчання різноманітні форми практичних занять, виникає ціла низка методичних проблем: поєднання викладання нового матеріалу, ілюстрацій і практичних робіт; підбір матеріалу для практичних робіт та порядок їх проведення тощо.

Для отримання дійсно професійної підготовки студент, озброєний теоретичними знаннями, повинен власноручно усвідомлено виконати на практичному занятті під керівництвом викладача облікові роботи: скласти первинні та зведені бухгалтерські документи, здійснити їх перевірку, бухгалтерську обробку, запис до облікових реєстрів, скласти звітність підприємства тощо.

Використання наскрізних задач для виконання практичних робіт з облікових дисциплін вручну робить студентів підготовленими до виконання лабораторних робіт з комп'ютерною обробкою облікової інформації. Якщо на цих лабораторних заняттях за допомогою програмного продукту розв'язувати наскрізну задачу, раніше розв'язану вручну, то ступінь засвоєння цього продукту і усвідомленість виконання робіт значно зростають.

Актуальні проблеми науки та освіти теорія, практика, сучасні рішення

На сучасному етапі розвитку інформаційних технологій та інформатизації усіх соціально-економічних процесів, нагальною потребою є застосування інформаційних систем у викладанні дисципліни «Фінансовий облік». Лише на основі повної, своєчасної та достовірної інформації є можливим прийняття адекватних управлінських рішень, що забезпечують досягнення поставлених цілей підприємства. Очевидно, що традиційні системи ведення бухгалтерського обліку не відповідають сучасним вимогам.

При підготовці до аудиторних занять викладач повинен звернути увагу на наступне:

1. Викладений матеріал повинен бути конкретним.
2. Матеріал заняття повинен бути змістовний, мати практичну цінність.
3. Доцільність використання додаткового пояснювального матеріалу.
4. Простота викладання. У підсумку викладання буде лаконічним, а думки будуть виражені простою, зрозумілою мовою. Коли тема не ясна викладачу, вона не стане зрозуміла й і студентам.
5. Пояснення незнайомих виразів. У викладанні може бути такий обсяг матеріалу, що слухачі потопають у потоці інформації, і її сприйняття або зменшується, або ж зовсім пропадає. Не варто говорити більше, ніж може бути засвоєно слухачами.
7. Зв'язне логічне викладання. Зв'язне викладання — це викладання, за яким слухачам легко стежити. З іншого боку, якщо не вистачає зв'язку, їхня увага незабаром зникне. Зв'язне викладання означає внутрішній зв'язок, логічне об'єднання з'єднаних між собою частин, що утворить єдине ціле. Іноді це досягається просто логічною послідовністю розташування окремих частин лекції. Але в більшості тем є частини, які, крім розташування матеріалу, потрібно ще зв'язувати один з одним.
8. Послідовність викладу матеріалу. При відборі теоретичного матеріалу варто враховувати залежність однієї частини матеріалу від іншої. Це нагадує будівлю будинку. Жоден будівельник не буде намагатися будувати стіни, не заклавши зпочатку фундамент. Точно так само повинне бути й при викладанні. Кожна частина повина допомагати будувати єдине й міцне ціле, один по одному, додаючи до попередньої частини й готуючи шлях для наступної.

Для успішного навчання особливо корисні питання. Якщо ми зацікавлені в ґрунтовних знаннях, то не будемо задовольнятися

Актуальні проблеми науки та освіти теорія, практика, сучасні рішення

відповідями, які студент просто зачитує із книги або конспекту. У цьому випадку необхідні додаткові питання, які спонукають студента передати думку власними словами. Іноді досить сказати: «Це правильно, але як би ви пояснили це своїми словами?»

Наочні приклади становлять важливу складову викладацької діяльності.

Працювати важливо над тим, щоб наочні приклади були простими, тому що за заплутаними й складними прикладами може бути важко стежити, і вони можуть навіть відволікти від доводів.

Уважний викладач буде намагатися використовувати приклад, що підходить до обраної професії, умовам побутового життя студентів, відповідно їх віку.

Коли викладач використовує наочні приклади, він, фактично, малює в розумах слухачів повні змісту картини.

Наочні приклади підігривають цікавість і висвітлюють важливі моменти. Вони поживляють розумовий процес і допомагають охопити нові думки.

У добре підібраних наочних прикладах сполучається вплив і на розум і на серце. Але це відбувається тільки тоді, коли наочні приклади добре підходять.

Вони повинні відповідати теоретичному матеріалу.

Важливо користуватися малим, щоб пояснити велике, і простим, щоб пояснити складне.

Наочний приклад має бути легким й не перевантаженим деталями, влучним і конкретним. Такі наочні приклади важко використовувати неправильно.

Також ефективні наочні приклади, засновані на тому, що зрозуміло й властиво, можливо, тільки даної місцевості. Добре відомі в суспільстві поточні події, наприклад, що-небудь із розряду місцевих новин, теж можна застосувати, якщо вони доречні.

Отримана інформація, як правило, краще сприймається студентами, тому що останні відчувають наскільки важливим є застосування на практиці отриманих ними знань.

Практика студентів є невід'ємною складовою частиною навчального процесу і має велике значення в підготовці висококваліфікованих фахівців.

Актуальні проблеми науки та освіти теорія, практика, сучасні рішення

Конкурентоздатним фахівцем може стати лише той, хто систематично інтегрує теоретичні знання з практикою.

Мета навчальної практики - закріпити набуті у процесі навчання теоретичні знання з бухгалтерського обліку, розширити знання зі спеціальних дисциплін, формувати у студентів професійні уміння щодо організації і ведення обліку; прищепити навички самостійної роботи; навчити систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній роботі.

Завдання навчальної практики - закріплення практичних умінь і навиків з організації бухгалтерського обліку на підприємстві з використанням комп'ютерних інформаційних технологій, а саме:

- закріпити правила оформлення первісних документів про господарські операції, які здійснюються в різних підрозділах;
- набути навичок перевірки і обробки первинних документів та відображення їх даних у відповідних регістрах;
- поглибити знання з теорії бухгалтерського обліку, фінансового обліку; підготувати до вивчення дисциплін “Економічний аналіз”, “Контроль і ревізія”, «Основи аудиту», «Інформаційні системи і технології в обліку», “Податкова система”, “Облік і звітність у бюджетних установах”.

Навчальна практика з інформаційних систем і технологій в обліку проводиться з використанням комп'ютерної програми обліку «1С: Підприємство 8.2» конфігурація «Бухгалтерія для України». Послідовне виконання операцій з обліку активів, зобов'язань, капіталу підприємства охоплює весь цикл обліково-аналітичних робіт та дає певну уяву про роботу комп'ютерної бухгалтерії.

Для максимальної ефективності навчання кожен студент працює з індивідуальною інформаційною базою, що дозволяє наблизитись до реальної облікової роботи та набути навичок самостійного виконання професійних завдань.

Висновки. Отже, одним із найважливіших моментів організації підготовки фахівців у галузі економіки є відповідність педагогічної науки реаліям життя, правомірність прямого перенесення наукових принципів і закономірностей у площину практичної діяльності.

Найважливішим засобом підвищення ефективності навчання є розвиток інтересу студентів до даного предмета. Зацікавленість студентів привертає їх активну увагу, підвищує продуктивність навчання.

Актуальні проблеми науки та освіти теорія, практика, сучасні рішення

Практичне застосування теоретичних знань завжди є найважливішим стимулом до навчання. Зв'язок теорії і практики у такій дисципліні, як бухгалтерський облік, видно особливо чітко, що знаходить безпосередню форму вираження у розв'язанні прикладів і завдань.

Література

1. Жихор Е.Б. Сучасні підходи до викладання бухгалтерського обліку. [Текст] / Е.Б. Жихор, А. Ю. Медведєв. - К.: ХДЕУ, 2009. – 306 с.
2. Алексюк А.М. Педагогіка вищої школи. Курс лекцій. Модульне навчання: навч. посібник. [Текст] / А.М. Алексюк. – К.: Київський університет ім. Т. Шевченка, 2003.
3. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. [Текст] / С.С. Вітвицька. – К.: ЦНЛ, 2003. – 314 с.
4. Худолій Л.М. Методика викладання фінансових дисциплін. [Текст] / Л.М. Худолій Навч. посібник. - К.: Вид-во Європейського університету, 2007. - 77 с.

Надійшла до редакції 25.12.2014